

'DIE MEISJES IN HET PUBLIEK

We ontmoeten Baz Luhrmann in een Londense hotelkamer. Hij draagt een geairbrushte Elvis-hoodie en zijn haar glanst net zo zilverkleurig als het kettinkje waaraan zijn zonnebril bungelt: een leven lang Elvis aanbidden doe je kennelijk niet zonder dat er iets van je grote idool in je eigen uitstraling sluipt. De Australische regisseur heeft in 35 jaar tijd maar zeven films gemaakt, en twee daarvan gaan over Presley.

– Welke snaar raakt hij bij u?

BAZ LUHRMANN «Hij was de eerste echt coole persoon die ik ooit heb gezien. Ik ben opgegroeid op het Australische plateland, mijn ouders baatten een tankstation uit. Om de hoek was een bioscoop waar 's middags Elvis-films werden vertoond. Achteraf bekeken waren dat de films uit zijn minst coole periode, de jaren 60, toen zijn manager, Colonel Tom Parker, hem in een Hollywood-keurslijf dwong. Maar voor mij als 10-jarige was dat genoeg.

»Ik deed als kind aan ballroomdans, en toen 'Burning

Na zijn bejubelde biopic 'Elvis' uit 2022 dook regisseur Baz Luhrmann (63) in een zoutmijn in Kansas, waar hij een bijzondere vondst deed: zestig uur aan nooit vertoonde beelden van de King op zijn hoogtepunt. In 'EPiC' – voluit: 'Elvis Presley in Concert' – laat hij Presley nu eindelijk zelf aan het woord. **TOBIAS RAPP**

Love' uitkwam, Elvis' laatste grote single, heb ik mijn grootmoeder gesmeékt een witte Elvis-jumpsuit voor me te naaien. Ik ben in dat pak naar een danswedstrijd gegaan en heb de dj gevraagd 'Burning Love' te draaien.»

– Muziek speelt in al uw films een opvallende rol, van de smeulende tangoversie van 'Roxanne' in 'Moulin Rouge!' over de nineties-soundtrack van 'Romeo + Juliet' tot de knallende hiphop in 'The Great Gatsby'. LUHRMANN (knipt) «Je merkt het: ik ben niet bij Elvis blijven hangen. Sommige mensen kunnen hun helden nooit loslaten, maar ik ben gefascineerd door alle mogelijke muziek: David

Bowie, Elton John, Michael Jackson, Madonna. En opera. Via Mozart ben ik trouwens weer bij Elvis beland. Kent u 'Amadeus' van Milos Forman?»

– Tuurlijk: de film uit 1984 over de rivaliteit tussen Mozart en de intussen vergeten componist Antonio Salieri.

LUHRMANN «Precies. Die film gaat over jaloezie: Salieri benijdt Mozart om zijn talent en probeert hem te vernietigen. Toen Elvis stierf, was ik 14. Ik heb hem lang geassocieerd met het trieste verval uit zijn laatste jaren. Tot ik 'Amadeus' zag en begreep dat de relatie tussen Elvis en Colonel Parker net zo interessant was als die tussen Mozart en Salieri.»

– Legt u dat eens uit.

LUHRMANN «Toen ik in 2014 aan de biopic 'Elvis' begon, was het duidelijk dat Amerika opnieuw viel voor een kermisfiguur als Colonel Parker. Ik dacht: daar zit een goed verhaal in. Het idee van een oplichter die zichzelf constant opnieuw uitvindt, sprak me aan. Zelfs Tom Parkers naam was niet echt: hij heette eigenlijk Andreas

Cornelis van Kuijk en was als verstekeling zonder identiteitspapieren van Nederland naar Amerika gereisd, waar hij rondreizende circussen en kermissen promootte. Parker was een echte ritselaar, altijd op zoek naar een nieuw dansend aapje om aan het publiek te verkopen. Toen hij de rock-'n-roll ontdekte, beseftte hij: dit wordt groter dan alles wat ik tot nu toe op de kermis heb verdiend.

»Je moet weten: Parker gaf niets om muziek, en hij was ook nog eens een oerlelijke vent (*lacht*). En toen verscheen Elvis Presley, een jonge blanke adonis die in een zwarte buurt was opgegroeid. Dat is Amerika: zwart en wit, én types die de mensen iets willen

WAREN LEVENSGEVAARLIJK'

aansmeren. Het was een schilderij dat schreeuwde om het grote witte doek.»

– Hoe begon u aan zo'n gigantisch project?

LUHRMANN «Ik ben begonnen bij de bron: ik heb een kantoor gehuurd op Graceland.»

– Het iconische landgoed in Memphis, Tennessee, waar Elvis tot aan zijn dood in 1977 heeft gewoond en dat nu als museum is ingericht.

LUHRMANN «Ik reed rond in de stad en probeerde mensen te ontmoeten die Elvis echt hadden gekend. Ik zocht ook naar origineel beeldmateriaal. Op een dag vertelde iemand me over een zoutmijn in Kansas waar nog dozen met filmrollen zouden liggen. Ik stuurde er iemand heen en dat bleek een schot in de roos: daar lagen opnames van tien verschillende shows die Elvis tussen 1969 en 1971 had gegeven. Bijna zestig uur aan filmmateriaal, nog op negatief.»

– Waarom lagen die filmrollen in een zoutmijn?

LUHRMANN «Om het materiaal te conserveren: het is er koel en droog, perfect voor die kwetsbare negatieven.

»We hebben de rollen aan **Peter Jackson** en zijn team gegeven om ze te laten bewerken. Weta FX heeft ook alle speciale effecten voor Jacksons 'Lord of the Rings'-films geleverd, dus oud beeldmateriaal opknappen is voor hen een eitje. Zij zijn de allerbesten: ze hebben hetzelfde gedaan voor Jacksons Beatles-documentaire 'Get Back'.»

– Waarvoor waren die opnames oorspronkelijk bedoeld?

LUHRMANN «In die tijd zijn er twee films gemaakt: de documentaire 'Elvis: That's the Way It Is' (1970) en de concertfilm 'Elvis on Tour' (1972). Daarvoor werden concerten, repetities en backstagmomenten gefilmd,

GETTY IMAGES

maar een groot deel van dat materiaal is nooit gebruikt.»

– Met 'EPiC' hebt u er meer van gemaakt dan een gewone concertfilm.

LUHRMANN «We hebben ook een interview gevonden – een geluidsopname, zonder beeld. Elvis klinkt daarin heel moe en kwetsbaar, maar hij praat wel heel openhartig over zijn leven. We dachten: er zijn al zoveel boeken en films waarin anderen zijn verhaal vertellen. Waarom laten we hem niet voor één keer zelf aan het woord?»

– U hebt honderden uren naar hem gekeken. Wat ziet u als u Elvis ziet?

LUHRMANN «Een paradox. Voor mijn biopic uit 2022 heb ik **Sam Bell** ontmoet, een zwarte jeugdvriend van Elvis. Ze slopen als kind samen binnen in de clubs waar blues werd gespeeld. Bell vertelde me hoe arm de familie Presley was. Zijn vader **Vernon** was een dagloner, hij heeft zelfs een paar maanden in de cel gezeten voor vervalsing toen Elvis 3 jaar was.

»Ik zie in Elvis dus een heel onzekere jongen, die zichzelf altijd is blijven zien als dat

arme kind uit East Tupelo dat niet goed genoeg was. Maar die onzekerheid zat opgesloten in een goddelijk lichaam. Hij ging niet naar de fitness, hij deed alleen aan karate, maar zijn optredens waren zijn work-out. Elvis' lichaam was perfect geproportioneerd. Dat zeg ik niet zomaar, dat wéét ik: we hebben zijn kleding tot in de puntjes bestudeerd voor de kostuums van 'Elvis'. Hij had een extreem smalle taille en brede schouders.»

GOUDEN KOOL

– In uw film zegt Elvis dat hij simpelweg móét bewegen op muziek, dat hij niet anders kan.

LUHRMANN «Elvis is muziek. Hij hield er zo zielsveel van dat hij erin opging, of er nu een publiek stond te kijken of niet. Dat heeft met zijn religieuze achtergrond te maken, de diensten van de pinkstergemeente waar hij als kind naartoe ging. Daar word je door de muziek in een soort trance gebracht. De meeste artiesten oefenen hun stapjes, maar Elvis deed dat nooit. Hij ging het podium op en bewoog gewoon. Als je goed

'EPIC'

► kijkt, zie je in de film hoe hij zijn lichaam gebruikt om het orkest te dirigeren: ongelooflijk.»

– Er is een opvallende scène waarin hij zich in het publiek begeeft en elke vrouw kust die hij tegenkomt.

LUHRMANN «Het is meer dan kussen: ze willen hem verslinden! Zijn vader zei ooit in een interview dat hij altijd vreesde voor zijn veiligheid. Zelfs toen hij nog niet wereldberoemd was, kwam hij vaak onder de schrammen terug van een optreden omdat meisjes hem de kleren van het lijf hadden proberen te rukken.

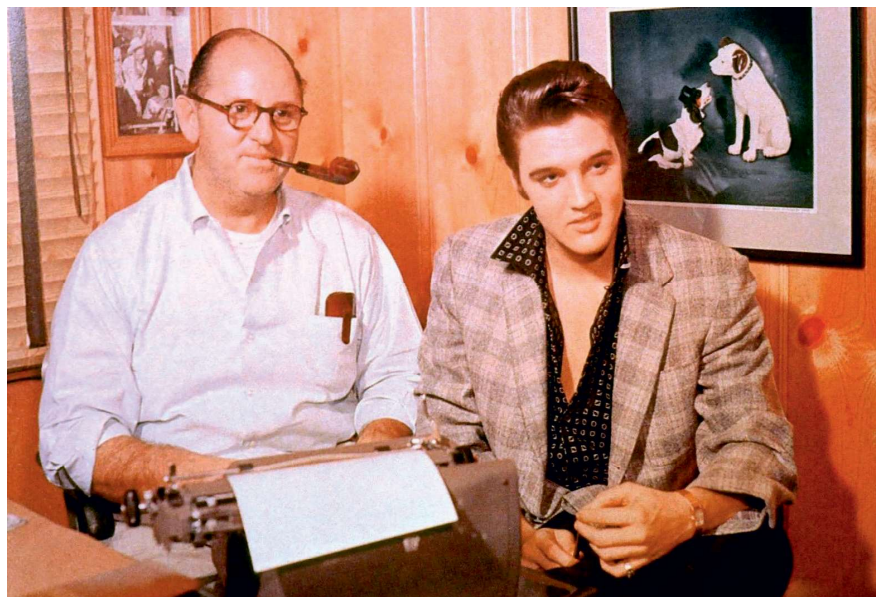
»De manier waarop hij zich aan zijn publiek gaf, had iets messiaans. Er is een scène waarin hij helemaal vooraan op het podium staat, vlak bij het publiek. Een meisje grijpt een los draadje aan zijn broek vast en laat niet meer los. Ze trekt en scheurt, de andere meisjes proberen haar te kalmeren maar ze hoort hen niet. Ze is in extase, ze wil maar één ding: die verdomde broek uittrekken.»

'Elvis' ondergang in de jaren 70 was ook die van Amerika. Dáár is de ellende begonnen'

– U toont Elvis op een kantelpunt. Hij wil Hollywood de rug toekeren en terugkeren naar de rock-'n-roll, maar hij is geen jonge hond meer.

LUHRMANN «Hij wilde nog één keer opnieuw beginnen. Vergeet niet dat Elvis niet oud is geworden: hij is gestorven in 1977, op z'n 42ste. In die korte tijd heeft hij waanzinnig veel meegemaakt. Hij was nog een tiener toen hij in een razend tempo de beroemdste man ter wereld werd. Het ging zo snel dat hij onmogelijk kon begrijpen wat hem overkwam.»

– Hij had ook geen enkel rolmodel. De popcultuur moest toen nog worden uitgevonden.

'Elvis' manager Colonel Parker was een echte rit-selaar, altijd op zoek naar een nieuw dansend aapje om aan het publiek te verkopen. Precies het soort kermisfiguur waarvoor Amerika nu opnieuw gevallen is.'

LUHRMANN «Absoluut. En toen moest hij het leger in, net als die jongens van de K-popband BTS vandaag. Zijn moeder, de enige persoon van wie hij echt hield, stierf vlak voordat hij in Duitsland gestationeerd werd. Bij zijn terugkeer in Amerika stuurde Colonel Parker hem meteen naar Hollywood omdat hij grof geld aan hem wilde verdienen. Elvis werd de best-betaalde acteur ter wereld, maar aan het eind van de jaren

stoppen: uiteindelijk heeft hij 1.100 concerten gespeeld.

»In 'EPiC' zien we die gedaanteverwisseling. We zien een artiest in korte tijd sterven en uit zijn as herrijzen. In Hollywood was hij rijk, maar innerlijk leeg. Hij zwom in het geld en had de meisjes voor het uitkiezen, maar hij voelde zich dood vanbinnen. Hij haatte zichzelf en hij haatte de films waarin hij speelde. Van daaruit vocht hij zich een weg terug: dat zie je tijdens de optredens in de film. Elvis op zijn absolute hoogtepunt.»

– Dat klinkt als een aangekondigde tragedie.

LUHRMANN «Ik ben er zeker van dat Elvis een heel ander leven geleid zou hebben als hij Amerika ooit had kunnen verlaten. Maar dat mocht niet van Parker. In 'EPiC' zien we een adelaar die zijn vleugels uitslaat om naar Europa en Japan te vliegen, maar hij knalt tegen de tralies van zijn gouden kooi. Daarom loopt het onvermijdelijk slecht af. Het is een door en door Amerikaanse tragedie – dat was trouwens een tijdje de werktitel van mijn film. Zijn verhaal weerspiegelt de grootsheid én de tragiek van de VS in de jaren 50, 60 en 70.»

– Het is opvallend hoe zelfbewust Elvis op het podium staat. Hij maakt voortdurend grapjes, hij lijkt heel erg zichzelf, maar tegelijkertijd speelde hij een personage.

LUHRMANN «Er zijn maar weinig artiesten die hun publiek zo konden bespelen. Mick Jagger kan dat, en Elvis kon het. Hij ontdekte die superkracht al als jonge man: het effect dat hij op anderen had als hij zong en bewoog op muziek.»

– Hij heeft de rockster uitgevonden.

LUHRMANN (knikt) «John Lennon heeft ooit gezegd: 'Vóór Elvis was er niets.' Natuurlijk bestond er al zwarte muziek, maar als je jong was in het saaie Engeland of Amerika van de jaren 50, was het leven vreselijk. En plots – boem! – was hij daar.

»Bruce Springsteen vroeg me onlangs om een privévertelling van de film. Waarom? Omdat hij het herkende. Een blikseminslag. We kunnen ons vandaag nauwelijks nog voorstellen hoe gevaarlijk Elvis destijds leek voor het conservatieve Amerika. Hij was een blanke performer die zijn seksualiteit op een manier gebruikte die tot dan toe alleen aan zwarte artiesten was voorbehouden.»

PROTESTZANGER

– U had het daarnet over The Beatles. In de film horen we Elvis nummers van hen zingen, en tegelijk zien we betogers

**EPIC: ELVIS PRESLEY
IN CONCERT**

Nu in de bioscoop

met borden waarop 'Elvis is dead' staat.

LUHRMANN «Terwijl de Vietnamoorlog woedde, ja. De culturele context was compleet veranderd. Maar Elvis hield van The Beatles en zij aanbaden hem. Paul McCartneys dochter Stella vertelde me dat Paul en Austin Butler ooit samen in de trein van Parijs naar Londen hebben gezeten.»

– Austin Butler speelde Elvis in uw film uit 2022.

LUHRMANN (*knipt*) «Hij lijkt niet alleen uiterlijk op hem: bij de optredens van de jonge Elvis hoor je Austin zélf zingen.

»Paul vertelde hem over zijn ontmoeting met de echte Elvis en hoe ze samen een duet hadden gezongen. En toen dwong hij Austin om datzelfde duet met hem te zingen, daar in de trein (*lacht*).»

– Elvis kreeg later het verwijt dat hij te braaf was geworden.

LUHRMANN «Tijdens de beroemde persconferentie die ik in de film laat zien, vraagt een journalist hem naar zijn mening over de Vietnamprotesten. Hij antwoordt dat hij maar een entertainer is en daarover niets wil zeggen. Maar wat tot nu toe altijd uit dat fragment is weggeknipt, is dat hem daarna gevraagd werd of andere artiesten volgens hem wél hun mening mochten uiten. Hij zei volmondig ja. En daarna nam hij nummers op als 'In the Ghetto' en 'Walk a Mile in My Shoes': dat was zijn manier om te reageren op de tijdgeest.»

– In 'EPiC' zien we hem op de top van zijn kunnen, als één van de allergrootste artiesten in de popgeschiedenis. Na zo'n hoogtepunt kan het alleen nog bergaf gaan.

LUHRMANN «Elvis werd drugsverslaafd. Maar je moet weten: heel Amerika zat in de jaren 70 aan de drugs. Iedereen was beneveld. Elvis' ondergang in de jaren 70 was ook de ondergang van Amerika. Daar is de neergang begonnen.» **H**

© Der Spiegel

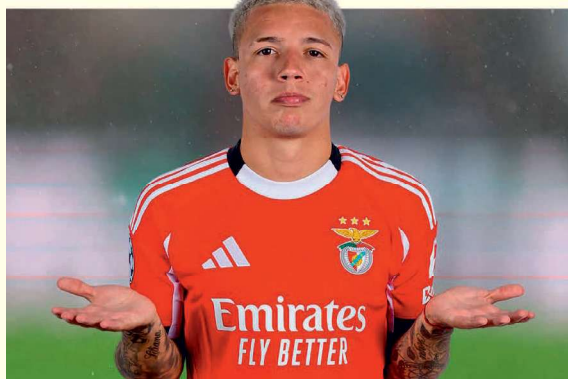
De aap van Prestianni: die jongen kan nog geholpen worden, Mourinho niet meer

Opvallend nieuws: 'José Mourinho maakt U-turn'.

Doet Mourinho niet zo gauw. Wat is er aan de hand? Een andere benadering van de zaak-Prestianni. Volgens Vinícius Júnior en Kylian Mbappé zou Gianluca Prestianni in de wedstrijd Benfica - Real Madrid met zijn shirt voor de mond 'aap'

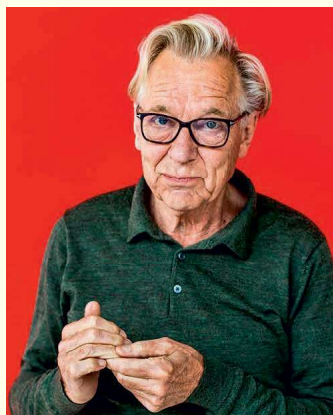
tegen Vinícius hebben geroepen, omdat die een doelpunt aanstootgevend had gevierd. (De hoekvlag bevredigen. Deze activiteit noemt men *dry humping*: met hoelaheop-achtige bewegingen het bekken tegen de partner schuren, in dit geval dus de stok van een cornervlag. Plant uw voeten aan weerszijden van de stok in het gras, hel achterover en strijk met het kruis ritmisch over de stok, die dan lekker mee gaat deinen. *Dry hump* tot u denkt: zo is het wel weer genoeg.)

Nadat ze het woord 'aap' uit de mond van Prestianni hadden gehoord, ontstaken de medespelers van Vinícius in razernij. Prestianni ontkende de racistische belediging, trainer Mourinho nam hem op de persconferentie in bescherming. Tien dagen later maakte Mourinho geen woord meer vuil aan Vinícius en *dry humpen*, maar hij zei opeens dreigend in de richting van Prestianni: 'Als zijn schuld wordt bewezen, is zijn carrière bij Benfica voorbij. Forever.' Gianluca Prestianni is in januari 20 geworden. Eeuwige verbanning als straf voor zijn kwalijke uitglijder is veel te zwaar. Het betreft hier een jeugddelinquent, Benfica zou Prestianni moeten helpen. Praat met hem. Wees bezorgd. Schakel desnoods een psychiater in.

rijk wedstrijd het veld op toen Eden Hazard ogenschijnlijk ernstig geblesseerd op de grond viel. De scheidsrechter brak de veelbelovende aanval van Chelsea onmiddellijk af en Mourinho schold Eva Carneiro uit voor *filha de puta*, dochter van een hoer. Volgens hem had Chelsea door haar toedoen een doelpunt gemist. Carneiro verloor haar baan bij Chelsea, en kreeg pas jaren later financiële genoegdoening en excuses van de club. Niet van Mourinho. Bij Manchester United noemde Mourinho Paul Pogba 'een virus'. Als coach van Fenerbahçe probeerde hij de neus van Galatasaray-collega Okan Buruk eraf te trekken. In Bernabéu stak hij assistent Tito Vilanova van Barcelona een vinger in het oog.

In 2010 won Mourinho de Champions League met Internazionale. Wesley Sneijder speelde een belangrijke rol in die finale tegen Bayern München. Zijn band met Mourinho is onverbreekelijk, en in de Nederlandse talkshow 'Rondo' zei hij bijna vertederd over zijn misstappen: 'Tja, da's Mourinho.' Iedereen aan tafel toonde begrip voor zijn trouw aan de – meestal ook sympathieke – bullebak. Enkele dagen later stond de Portugese klassieker Benfica - FC Porto op het programma. Uitslag 2-2. Prestianni was goed, Mourinho kreeg rood.

JOHAN JACOBS

Jan Mulder scoort vanuit de tribune nog eleganter dan indertijd op het voetbalveld.